

Foto: Miroslav Nebeský

Text: Radka Myšková

Ticho

Josef Formánek je laskavým sběračem a vypravěčem lidských příběhů. Procestoval na 40 zemí světa a cestování je pro něj především synonymem přítomného okamžiku. Jeho osudovým ostrovem je Siberut, kde byl devětkrát. Na indonéském ostrově se seznámil s mentawaiskými šamany a odehrává se tam i příběh Prsatého muže. V roce 1992 založil geografický magazín Koktejl.

S Pepou jsme se potkali na konci ledna v pracovně kousek od Karlova mostu. Nevšedně jsem se těšila. Známe se už mnoho let, jeho první román Prsatý muž a zloděj příběhů byl a doposud je jedinou knihou, kterou jsem přečetla jedním dechem – za jednu noc. Kvůli našemu rozhovoru jsem se do Prahy vrátila po třech týdnech pobytu na hřebenech Krkonoš. Spočinula jsem tam v tichu a v klidu. V osobní inventuře. Vrátila jsem se jen proto, abych si s Josefem mohla povídat právě o tichu. A taky o příbězích a věcech mezi nebem a zemí, a nemyslím tím nezbytně parašutisty.

Náš rozhovor začal tichem. Dlouhým hlubokým příjemným tichem a pohledem do očí. Pohled to byl nezvyklý, upřímný a mimořádně hluboký. Jako by se na mě skrze jeho oči díval někdo jiný... Někdo, kdo nás přesahuje, léčí a vede. Přiznám se, že se mi mlžily oči a v průběhu rozhovoru ještě několikrát. A na konci se dostavil pocit, že Bůh má nejen smysl pro humor, ale taky pro poznání. Že vás nechá půlku života cestovat po světě, hledat ticho, klid a smysl života, a najednou zařídí, aby důkaz jeho existence seděl přímo před vámi. Včetně odpovědí na vaše otázky. A nemyslím jen ty, které zazněly v rozhovoru.

Když v říjnu vyšla tvoje poslední, osmá knížka, tak jsi řekl, že chvíli nebudeš dělat nic. Děláš pořád nic?
Ano a docela mi to jde. (směje se)

A jak to vypadá, když Pepa Formánek dělá nic?

Že nic nemusím, že na nic nemusím myslet, nic nemusím dělat. To je takový krásný finální pocit, že nemusíš nic. Jasně že je k tomu v dnešní době potřeba vědět, že má moje rodina co jíst. Ale zároveň cítím takové osvobození, že nemusím teď nic kupovat, nic studovat, někde se posouvat. To je největší odměna – můžu, ale nemusím.

Příběhy z Knihy o tichu se odehrávají na různých místech světa. V Amazonii, za polárním kruhem, v Indonésii, v Africe, v Česku... Celou knihou se táhne společná nit, a tou je

// To je největší odměna – můžu, ale nemusím. //

ticho. Je v každém příběhu. Vzpomeneš si, kdy jsi poprvé uslyšel ticho?

Ticho má možnost slyšet každý. Akorát tomu nepřikládá důležitost a možná si říká, že je to jen prchavý okamžik. Já jsem to nejhlubší ticho uslyšel po té noci, co se ze mě stal věřící člověk. Zažil jsem totiž něco, o čem jsem nebyl ani schopen přemýšlet, takže jsem tak týden potom z okolního světa a také zevnitř slyšel jen hluboké, uklidňující ticho.

Co se tu noc stalo?

Předcházelo jí spousta událostí. Třeba že jsem se v minulosti bál smrti, a tak jsem na ni meditoval. Ale nešlo mi si představit, že jsem umřel a moje duše opouští moje tělo. A pak jednou – se to stalo. Asi o týden později jsem viděl zlatý sloup světla a slyšel jasný hlas, i když mimo mě v místnosti

nikdo nebyl. Byl jsem jak Alenka v říši divů. Jedna půlka mého mozku vnímala, že se mi dějí zvláštní věci, ne příliš normální. Ale já jsem to přesto vnímal jako naprostou a samozřejmou realitu.

Tu noc jsem se vydal na cestu a při ní zahodil počítač, osobní doklady, kreditní karty, svoje cenné sbírky z cest nebo archeologické nálezy. Vyhodil jsem i rozepsaný a nezalohovaný román, na kterém jsem pracoval 2 roky. Letělo dokonce i pero od mého nejoblíbenějšího spisovatele Oty Pavla, ke kterému jsem vždycky vzhlížel. Byl to ohromně silný zážitek, celá noc, těžko se mi o tom mluví.

Co na to říkalo tvé okolí? Tvoji blízcí?

Věděl jsem, že se žena bude zlobit, ještě než vstoupila. Mělo to samozřejmě další konsekvence, o kterých jsem psal v knize Dvě slova jako klíč. Dokonce mě i zatkla policie. Moje žena se chtěla ujistit, že jsem zdravý, a tak jsem se kvůli ní nechal na chvíli zavřít na psychiatrii. Mám ji rád a chtěl jsem, aby byla v klidu. Nejdřív jsem se ptal sám sebe, jestli to byly halucinace náboženského charakteru, jak mi tvrdili lékaři, nebo realita. Odmítl jsem tam jakékoli léky nebo látky, které by změnily můj stav vědomí. A rozhodl jsem se, že o tom všem prostě nebudu přemýšlet. Že to nebudu řešit. A pak přišlo to nejhlubší ticho a klid.

Co na to říkala tvoje žena?

Věděl jsem, že jí to nemá smysl vysvětlovat, protože to ani nejde vysvětlit. Když za mnou přijela, cítil jsem, že mě asi chce uškrtnit. Vlastně jsem ji tehdy hluboce chápal. A cítil k ní jenom lásku. Nebyla ve mně hořkost ani strach. Věděl jsem, že všechno bude v pořádku.

// Najednou jsem věděl, že jsem tam kvůli tomu, abych našel pokoru. //

Není tvoje žena tak trochu svatá?

Někdy si říkám, že byla v minulém životě určitě buddhistka nebo zenový učitel. Ona je většinou v pohodovém klidu...

Ty cennosti, které jsi zahodil, jsi už nikdy nevidíš?

Zajímavé je, i mě to překvapilo, že všechny ty věci se mi obloukem vrátily. Neporušené. Všechny archeologické sbírky, pero, román... Jeden můj kamarád za mnou přijel na psychiatrii a ptal se mě, jestli pro mě může něco udělat. Tak jsem mu řekl, že jsem něco po cestě vyhodil... Vypravil se tam, po cestě objel všechny zastavárny, a všechno do posledního pazourku včetně toho vzácného pera se mi vrátilo. Vyjma kreditních karet a osobních dokladů.

Takže identita zmizela, ale věci zůstaly?

Dá se to tak říct.

Čím je teď pro tebe ticho?

Ticho je zvláštní entita. Je to bezpečí. Přístav, kam se můžeš kdykoliv vrátit. Odstoupit od světa, jít do sebe. Teď jsem šel po Karlově mostě a měl jsem pocit, že to ticho je nejen ve mně, ale všude okolo. I když tam byli jiní lidé. A to jsou takové proměny ticha, že se k němu někdy vracíš dovnitř, a někdy je všude okolo.

A myslíš, že ticho přichází po něčem?

Myslíš, jestli se musí něco stát, abys slyšela ticho?

Ano.

Mně k tomu pomohla ta noc, kdy mě to srazilo na záda. Udělalo to ze mě naprosto bezbranného člověka. Na mě se řítilo z mého předešlého života tolik katastrof, že nemělo smysl nad tím dumat. A jen od toho na chvíli odejít do ticha. Už jsem nechtěl přemýšlet. Chtěl jsem si jen odpočinout. A najednou jsem zjistil, že to není jen odpočinutí, ale že je to stav. Já jsem ho prožil takhle asi týden. Na všechno jsem se díval klidnými očima dítěte. V tak hlubokém tichu, že to nikdo nechápal.

Ani psychiatři?

Říkali, že to není možný. Jeden lékař řekl, že to není normální (*smích*), jestli to není počínající maniideprese. Ataka nějakého dobrého pocitu, která později opadne. Ale já jsem neřešil to, co říkal. Byl jsem dál v klidu. Později se mnou dělala nějaká psychologka pohovor spolu s nějakým testem. Hrozně se jí přitom klepaly ruce a hlas. Bylo mi jí líto a říkal jsem jí, že nemusí být nervózní. A když jsem se na ni díval, tak mi došlo, že takový jsem byl i já. Za něčím se pořád honící, v něco doufající, něco někam neustále tlačící, směřující. Najednou mě napadlo, že je to zbytečné. Že stejně nic nezachráníme, že není potřeba něco na kohokoliv hrát, nějak se snažit působit, protože stejně to podstatné máme vždycky s sebou – máme sami sebe. Jen se sebou samým tu věc můžu shůry dostat, a nebo taky ne. A přijmout, že ne vše je určené pro mě.

Když se to tu noc stalo, tak ses stal věřícím křesťanem. Proč? Necítil jsi sounáležitost s jiným směrem nebo filozofií?

Tu noc jsem měl jen jeden silný pocit – věděl jsem, že Bůh existuje. To bylo jasně dané. Něco tak majestátního a čistého jsem nikdy nezažil. Věděl jsem, že je jediný. A že jsou jenom různé cesty k Němu. A myslím si, že ho ani tolik nezajímá, co my deklarujeme. Nezajímá ho, co o sobě říkám – že jsem křesťan. Spíš ho zajímá, jak se v životě chovám k ostatním. Když se podíváš do různých svatých textů, tak se v nich jinými slovy říká totéž. Stačí být slušný, laskavý a soucitný člověk. Po té noci jsem chtěl, aby moje rodina a přátelé věděli, že cítím sounáležitost se Stvořitelem, tak jsem se nechal pokřtít. Navíc jsem věděl, že jsem se narodil v Čechách, kde je nám nejbližší křesťanství, a různá boží muka, kostely mi tady navíc připomínají Jeho existenci i víru mých předků.

Jeden můj kamarád – kdysi pijan, který přestal pít poté, co se jednou pomodlil k Bohu, a od té doby už neměl ani jednou potřebu se napít alkoholu – mi nedávno k existenci různých náboženství řekl: „Pepíku, je přece jedno, jakého máme kdo operátora, vždyť jde jen o signál. Důležitý je jen s Ním mít spojení!“

Z knihy o tichu je cítit hodně pokory. Jak se taková pravá nepředstíraná pokora dá v životě získat?

Popsal jsem to v knížce Dvě slova jako klíč. Do té psychiatrické léčebny jsem šel jen kvůli manželce. Opravdu jsem v sobě cítil, že nemám problém. Že jsem zdravý, že nejsem psychicky nemocný, a navíc jsem cítil, že jsem v klidu. Natolik mám rád svoji ženu, že jsem si řekl, že když jí na tom záleží, tak tam půjdu. Jen kvůli ní. Ale měl jsem zároveň pocit, že tam mám jít. Myslí mi projelo, že tam mám něco najít.

Co jsi tam našel?

V léčebně jsem jednou o pracovní výchově kouřil za bukem a dostal jsem za to trestné body. A tak jsem šel za člověkem, o kterém jsem si myslel, že mě prásknul. On ale tvrdil, že není žádný bonzák. A později vyšlo najevo, že on to opravdu nebyl. Shodou okolností tomu chlápku všichni říkali „Králi“, což je v podstatě takový kápo. Byl o hlavu větší než já a já jsem ho pobízel k bitce. Vypadalo to asi až komicky, ale nakonec nás našťastí roztrhli.

A jeden spolupacient za mnou přišel a povídá: „Ty jsi o sobě tady prohlásoval, že jsi věřící, ale jestli to nejsou jen řeči, tak ti k tomu schází jedna věc. Tobě schází pokora.“ A já se ho ne úplně pokorným hlasem zeptal: „A co to teda je ta pokora?“ A on na to: „Pokora je přijmout práci, do které se ti nechce. Pokora je přijmout situaci, která se ti nelíbí. Pokora je se nad nikoho nepovyšovat ani se před nikým neponižovat. A nemyšlet si, že jsi něco víc než ostatní.“ Jak to řekl, zůstal jsem jako opařený. Najednou jsem uvnitř cítil – to je pravda! A hluboce

VLEVO: Josef s druhorozenou dcerou Ninuškou na procházce v Českém středohoří... **VPRAVO:** Se synem Josífkem zastávají společně mužské práce, které jsou na samotě u lesa potřeba. Celkem má Josef tři děti. Prvorozená Karolínka z prvního manželství zdělila po tátovi cestovatelské geny a třeba během první vlny covidu uvízla na 4 měsíce v Bhutánu... (foto Jana Formánková)

se mě to dotklo. Najednou jsem věděl, že jsem tam kvůli tomu, abych našel pokoru. A on ještě dodal: „Jsem bratr Josef (shodou okolností se jmenoval jako já), vítám tě tady, najdi tady pokoru, dokud je čas. Nebo dopadneš jako já. O rodinu, byt, podnikání i auto jsem už přišel. Víím, o čem mluvím.“ Podal mi ruku a objal mě. A já jsem si řekl: „Wow, tak já tady mám najít pokoru!“ A začal jsem ji důsledně praktikovat.

Jak jsi to třeba dělal?

Všem jsem otevíral dveře. Se všemi jsem se o všechno dělil. Byl jsem ke všem slušný, usmíval jsem se. A najednou se stalo, že kdokoli proti mně šel, tak se taky začal usmívat. Třeba jsem šel do jídelny a lidi se rozestupovali nebo mi otevírali dveře. A když jsem odtamtud odjížděl, tak ten „Král“, který mě chtěl při té naší strkanici podle výrazu zabít, se mě zeptal, jestli mi může pomoci odnést kufry do auta.

A pak mi přišla zpráva, že na mě vzpomínají. Pacienti i sestřičky. Že to bylo hezký, že mě dotýčný rád potkal. A já jsem si tehdy řekl: „Aha, to jsem se tam měl naučit! Být pokorný, slušný, nikam se necpat.“

Co teď pro tebe pokora znamená?

Přemýšlel jsem o tom, co je pokora ve vztahu k absolutnímu. Asi o tom má každý přemýšlet sám. Je to nějaká vděčnost? Vědomí toho, že všichni jsme jeden, že co způsobuješ druhému, způsobuješ sám sobě.

Čím je pro tebe laskavost?

Součástí mé laskavosti je, že ji nechci nikomu vnucovat, stejně jako svou víru. Přestat se koukat za roh, co kdo má jiného. Nehledat recepty u jiných lidí. Jen ocenit, co si od nich můžu vzít, co z nich v sobě mám. Chovat se tak, abych si nemusel nic vyčítat. Abych se nemusel sám na sebe zlobit. Protože když se zlobím na sebe, tak se zlobím na Jeho tvorbu. A na Jeho tvorbu se nejde zlobit.

Po té noci jsem věděl či spíš tušil jednu věc. Neuměl jsem to nejdřív správně pojmenovat. Byl to takový zvláštní pocit. Až časem mi docvaklo, že jediné, co chci, je být laskavý na všechny a na všechno. I na sebe. Na kohokoliv.

A jde ti to?

Ano. Už jsem v tom dlouho. Nejdřív jsem se to musel učit. Ale teď se s tím probouzím a usínám. V mém životě se fyzicky nic nestalo. Nic z okolností mého života se nezměnilo. Změnil jsem se jenom já. A kdybych byl ten starý Pepa, tak se mi žije daleko hůř. Víc bych o sobě pochyboval, neradoval bych se tolik ze všeho, hodně vztahů by mě přišlo jen účelových, smutných.

„Jediné, co víím, je, že všechno je, jak má být.“

Pochybujete někdy o něčem?

Neřekl bych, že nepochybuju. Nejsem neomylný. Nevím nic. Jediné, co víím, je, že všechno je, jak má být. A kdyby mi přišlo něco, co bych mýma dřívějšíma očima vnímal jako nepříznivé, tak v tom stejně bude něco, co mi to má s novým pohledem dát.

Když jsem dopsal poslední knížku, tak jsem byl zvědavý, co tomu lidi řeknou. A i když jsem byl zvědavý, jak to dopadne, tak jsem přesto zároveň věděl, že to bude v pořádku.

A po třech měsících je vyprodáno.

V době covidové docela šok – vyprodáno!
A bude dotisk – 8. února.

Kdy jsi byl naposledy našťvaný?

Našťvaný? Mě teď nic nenaštve. Někdý mě zneklidní nějaká

FOTO: Josefova láska – hrdlička, co mu přiletěla na Letnice, na den sesláání Ducha svatého a kterou dcera Ninuška pojmenovala Vločka, protože je bílá a snesla se z nebe... (foto Jana Formánková)

nespravedlnost mezi dětmi, když se perou nebo mají neshody. Kdyby sis přede mnou odplivla, tak se usměju. Kdybys řekla, že jsem blbec, tak zůstanu klidný. Pomáhá mně ten silný pocit, že můžu být laskavý na kohokoliv, a ten přebíjí všechny negativní pocity. Kde je klid, laskavost a pokora, tam se nemůže dít nic špatného.

Vedeš k tomu tvoje děti? Ovlivňuje to tvoje rodičovství nebo tatíčkovství?

Nic jim nenutím. Nechávám to na nich. Někdy se mnou děti chodí do kostela, někdy se se mnou modlí. Až budou větší, ony samy se rozhodnou. Na rodinu jsem už automaticky laskavý. Děti, manželka, moji rodiče, blízcí kamarádi, ti jsou pro mě nejvíc. Nikoho jiného na světě nemám. Ani ty, Radu, nemáš nikoho jiného než své blízké. Ti jsou důležití. To je náš svět, to jsou naše karty, se kterými hrajeme.

// Kde je klid, laskavost a pokora, tam se nemůže dít nic špatného. //

V té knize mě zaujal příběh Žanety, která smrtelně onemocní, a její maminka prosí Boha za její uzdravení. O něco prosí a taky výměnou něco nabízí. A ono se to pak celé stane. Měl jsi někdy takovou dohodu s Bohem?

Když jsem ještě nevěřil a něco jsem dělal nebo chtěl, tak i tehdy jsem prosil Boha o pomoc. Člověk měl tendenci obchodovat. Dnes si však myslím, že to musí být úsměvné, že je to až komické. Jak chceš obchodovat s Bohem? S ním se neobchoduje. O něco můžeš pouze poprosit a chovat se nejlíp, tak nejvíc čistě, jak to jen dovedeš. Být pokorný a vděčný za všechno, co máš.

Když jsi tu knihu psal, tak se k tobě nastěhovala hrdlička. Jak se to stalo?

Ten den jsem odvezl ženu za kamarádkou. A když jsem se vrátil k naší chalupě, u které žije spousta zvířat, srnky, mufloni,

divočáci, veverky, plši, sýček, tak jsem tam uviděl odspodu oslnivě bílého ptáka, kterého jsem u nás nikdy předtím neviděl, jak ke mně letí. Sněhobílého. Letěl proti mně a najednou se mi posadil k nohám. Dokonce se nechal vzít do ruky. Tak jsem na něj fascinovaně koukal. Po chvíli jsem ho vyhodil do vzduchu a on se proletěl a zase se vrátil zpátky. Tak jsem ho vzal do chalupy a volal jsem to nadšeně mojí ženě. Že ten krásný ptáček je určitě hrdlička a že jsem se do ní zamiloval. Je tak nádherná... Máme spolu důvěrný vztah. *(směje se)* Někdy mám pocit, že žena na ni lehce žárlí. Já cukruji na Vločku, ona cukruje na mě a má drahá žena si nás přítom oba tak trochu nedůvěřivě prohlíží. *(smích)* Když jsem psal Knihu o tichu, tak mi seděla na počítači nebo sedávala na mně...

Pak je ještě jedna věc, která se prolíná všemi tvými knihami, a to je smysl života. Našel jsi ho?

Je to podobné jako s pokorou. Každý si ji jednou musíme objevit. Já nejsem autorem slova pokora, jen můžu hledat její významy. Ale mám pocit, že se i díky ní tady máme něco naučit, něco pochopit. A já pouze doufám, že začínám správně chápat... *(smích)* Najednou si uvědomíš, že existuje vyšší síla, že to má smysl. A život zkrásní, jako když brzo ráno vyjde slunce, ty otevřeš dveře a přimhouříš oči s očekáváním světla... a přesto tě zas a znovu do očí udeří čistá bílá, odpuštění, mír, když vše na zahradě pokryje sníh. Třpytí se na něm ranní slunce. Vnímáš hluboký smysl, smíření a úlevu. To je dar víry. Buď ho někdo najde, anebo nenajde. Každopádně o něj může úplně každý poprosit Stvořitele.

Ještě v dobách, než jsi ten dar objevil, jsi pil. Přišel jsi na to proč? Co jsi v alkoholu utápěl?

Asi mi nejvíc vadilo, že mám chyby. Lidi mě někdy v baru zvali na drink a chválili moje knížky. Říkali mi, že jsem úžasný. A já věděl, že to není pravda. Že dokážu někoho seřvat, že jsem měl rád ženský, uměl jsem být hodně veselý. Ale neměl jsem ze sebe vždy hezký pocit.

Jako když má někdo hezký instáček nebo FB, ale v realitě to tak vždycky není?

Asi tak. Ve svých knihách jsem vždy hledal smysl života. Ve všech. Ale k tomu hledání patří něco vyššího i v běžném životě. Nejen o tom přemýšlet, ale konat. Vždy jsem se tak nechoval. Byl jsem někdy omezený, sobecký, požívačný. Vždycky byla na prvním místě moje zábava a moje uspokojení. Měl jsem tedy velké štěstí, že jsem magazín Koktejl nikdy nebral jako práci, ale jako zábavu.

Možná i to stálo za mým rozchodem s první ženou a dočasným odloučením od mé první dcery, se kterou máme teď krásný vztah. Někde uvnitř jsem věděl, že jsem čistý člověk. Ale že jsem se během té cesty ušpinil. Snad během roků, kdy jsem běžel za slávou. A na konci dne nechtěl poslouchat vlastní vyčítavé myšlenky, tak jsem se opil. Takže já jsem to ticho už tenkrát hledal, ale velmi špatnou cestou. Oklikou. Ty bývají hodně zrádné.

Kdy jsi pocítil, že bys měl přestat pít?

Kdybys někdy pila a pocítila, že je v blízkosti smrt, tak to je ono. To si zpětně vybavuju, že když jsem se jednoho rána vzbudil, řekl jsem si, že už to fakt není dobrý, když přemýšlím o smrti.

Takže jsi přestal pít kvůli strachu ze smrti?

Většina alkoholiků v léčebně ti řekne, že strach ze smrti cítili taky. Všichni se tak bojí, že to nepřežijí, že nakonec radši do té léčebny jdou.

Co ti nejmíc pomohlo s tím, abys s alkoholem přestal?

Já si myslím, že nakonec za vším stojí naše rozhodnutí. Znáám jen dva lidi, kteří dokázali přestat pít sami, bez léčebny. Člověk zřejmě zvládne vše, cokoli bude chtít, a ono k tomu opravdu dojde. Všechno je možné. Ale musíš se pro to jasně rozhodnout – třeba: jsem abstinent.

A v protialkoholní léčebně jsi taky něco našel?

Jednou jsem tam něco zkazil. Nějaký úkol. Ne úplně mou vinou. A tak říkám tomu terapeutovi, že jsem to tomu druhému spolupacientovi říkal, že to má udělat jinak. Ale terapeut tvrdil, že jsem to udělal špatně já. Rozčilil jsem se. Že jsem byl šéf magazínu Koktejl! Zaměstnával jsem desítky lidí! A on se na mě požíval a v klidu řekl: „Pane Formánek, probudte se. Nejde o to, co bylo, ale kým jste teď. Teď jste normální opilec, co se tady léčí. Tady pod sebou žádné lidi nemáte. Žijte s tou pravdou, která je teď. To je ta pravda, pane Formánek.“

A to mi tehdy došlo, jak je důležité přiznat si pravdu. Je to úleva. Úleva, že už nemusíš nic hrát, nic nikomu dokazovat, s nikým soutěžit. Nemusíš nic.

Takže díky zážitku „té noci“ jsi našel pokoru a díky pobytu v léčebně jsi našel pravdu?

Ano. Všichni hledáme v dálce tajemství a zázraky a máme je přitom dnes a denně u sebe. To, že je nevidíme, je jen a jen naše chyba, ne Jeho.

Myslíš, že má každý vepsaný svůj osud, který se naplní?

Myslím si, že Pepa Formánek a Radka Myšková mají svůj svět. Mají kulisy svého života. Jako je Česká republika nebo rodina. A oni můžou v jakýkoli čas radikálně změnit své směřování. Všechny cesty jsou otevřené. Všechno se může stát. Osud je napsaný v tisíci variantách a na každém rozcestí si volíš. Jen nevíme co ta odbočka z křižovatky skutečně přinese v budoucnosti. My si můžeme myslet: jasně změním třeba práci a bude to super. Ale nemusí to tak ve skutečnosti být. Opravdu to chceš? A co vlastně finálově od toho rozhodnutí čekáš, co to má v pomyslném cíli té změny v konečném důsledku opravdu přinést? Klid, vnitřní radost, uspokojení, potěšení, peníze...? Můžeme cokoli. Vždycky je ale potřeba vnímat, co je správné. A co je to správné – každý přeci hluboko v sobě dávno ví, co správné je a co ne, jen úplně každému asi hned nevyprávíme, co právě říká náš vnitřní nejtenčí hlas – naše svědomí.

Pan Miroslav Zikmund, stodvouletý cestovatel, říká, že život je přesný součet náhod. Což v podstatě existenci náhod vylučuje, ale ty události se tváří jako náhody. Ty věříš na náhody?

Já věřím, že to není jen tak, že se stávají synchronicity. To nám má něco říct. Všechny příběhy v mé poslední knížce jsou ty, které mi život náhodně přinesl. Jsou v nich události, jejichž části se odehrávají mezi nebem a zemí...

FOTO: Josef procestoval díky své někdejší práci v geografickém magazínu Koktejl více než čtyřicet zemí světa, ale jeho druhým domovem, který si opravdu zamiloval, se stal nádherný indonéský ostrov Siberut. Strávil tam celkem přes rok života, opakovaně se tam vrací, neboť se naučil jihovýchodní dialekt mentawajštiny, spřátelil se s místními přírodními lidmi kmene Mentawai, od nichž dostal i jméno – Si Lap Lap Aman Karo (Prsatý muž, otec Karolíny), kmenové tetování a lásku k deštnému tropickému pralesu a zdejšímu jednoduchému způsobu života. (foto archiv J. F.)

Když teď žiješ v takovém klidu a nic nemusíš, je nějaká věc, jakou jsi v poslední době dělal poprvé?

Ano! Ochutnal jsem slaný karamel. A to je vražedná pochoutka.

Máš teď nějakou závislost – mimo slaný karamel?

Mám. Rád kouřím doutníčky. Nechal jsem si takovou radost. Když si dám dobrou kávu a doutníček, je to čas pohody. Mám rád tu chuť. A žena mi říkala, ať si taky něco nechám. A taky mám závislost na laskavosti, Radu. A to je ta nejlepší droga na světě.

„ Říkali mi, že jsem úžasný. A já věděl, že to není pravda. „

Jak se ti teď po všech těch proměnách žije?

Potkávám teď neustále milé a laskavé lidi. Ani nejsem schoopen je fyzicky pojmout do svého života. Ale uvědomuju si o to víc, jak důležité je si hýčkat lidi, které kolem sebe mám. Tvoji blízcí, to je tvůj svět. A jestli v tomhle světě existuje něco třetího, tak je to úkol, jak to překonat. Jak postavit most.

Když se na tebe obrací lidi o pomoc, zvažuješ, že se tvůj příběh a zkušenosti dostanou nejen do knížek a filmů, ale že z tebe bude třeba terapeut?

Včera jsem spal u kamaráda, který měl zrovna depku. A večer jsme si povídali. Oba jsme kdysi pili, dnes jsme oba abstinenti. Když jsem ráno odcházel, tak jsem mu děkoval. A on naopak začal děkovat mně. Že to byl krásný večer a že se mu ulevilo. Najednou měl úplně jinou náladu. Anebo jiný kamarád si mi

stěžoval, že mu to nefunguje ve firmě, že se rozvedl a žena mu nechce dávat dítě. Tak mu říkám, ať zkusí být laskavý. Aspoň týden. On mi na to zklamaně řekl: A to je všechno, co mi poradíš? To si ze mě děláš prdel, ne? Smál jsem se mu, že něco v životě asi dělá padesát let tak, že to zřejmě moc nefunguje, tak ať to zkusí aspoň na pár dní změnit. Tak to zkouší. Snad mu to mění život.

Mně teď úplně stačí být dobrým tátou a manželem. Být milý na ostatní a užívat si život. A chci psát knížky, které se třeba někomu líbí a někomu třeba ne. To je vše. Nic víc, nic míň. To je úleva.

Lituješ něčeho?

Ne, Radu. *(odpověď přišla bez váhání)* Já jsem po té noci měl obrovskou potřebu omluvit se své bývalé ženě. A to jsem udělal. Když jsem za ní přišel, řekla mi, že už mi odpustila dávno.

Máš nějaké rituály, které ti pomáhají se upevňovat v tom, kým teď jsi?

Mám takový rituál, který mi pomáhá vracet se zpátky ke kořenům, k laskavosti a k pokoře. Pokaždé když vyjdu z domu a jedu někam mezi lidi, tak se podívám na ruku – na pět prstů – a říkám si: „Pokora, laskavost, čistota, klid a mír.“

To jsou věci, které ve mně zůstaly po té noci. To stačí. Nic po nikom nechtít. Co má přijít, tak přijde. Co nemá, to nepříjde. Tele z jalový krávy nevymámíš.

A taky je pro mě rituál, že vstanu, jdu si zaběhat a běžím bez těch měřicích hodinek. Neměřím rychlost ani tep. Je mi to

jedno. A pak příběhnu, trochu se doma vydýchám, na zahradě si potom zadýchám Wima Hofa a jdu do ledové vody. Tam se pomodlím. Říkám si dvě modlitby.

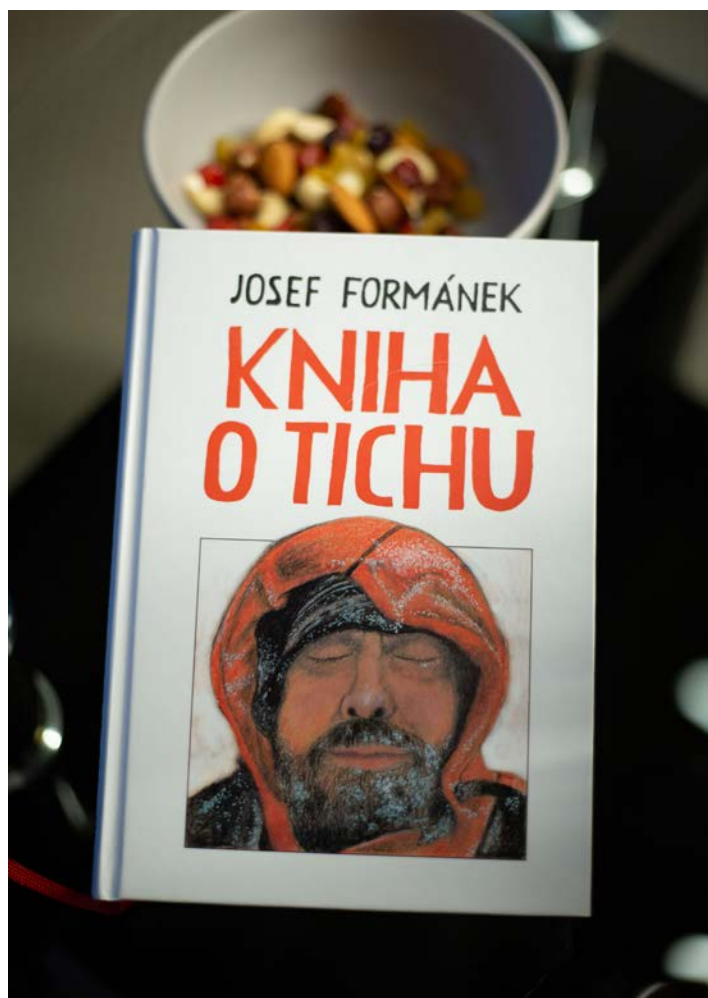
Začala jsem se s Pepou modlit. Přiznám se, že „Otčenáš“ měl pro mě ten den zcela jinou hloubku i význam. Dokládala to i vlhkost v mých očích, která se rozlila v momentě, kdy přišla druhá modlitba:

„Nejvyšší slavný Bože, osvět temnoty mého srdce, dej mi přímou víru, jistou naději, dokonalou lásku, moudrost a poznání, vůli, trpělivost a pokoru. Klid a mír, abych splnil tvé svaté a pravdivé přikázání o pravdě, v jednotě, v lásce, v bratrství. Amen.“

To si říkám v tom ledovém bazénu a zastaví se čas. A slyším hluboké ticho. To je můj ranní rituál. Pak si dám horkou kávu s doutníkem a cítím se jako král. A děkuju.

A věřte nebo ne, když Pepa tohle dopověděl, začaly venku zvonit zvony. Chvilí jsme je poslouchali, a když jsem přes mlhu v očích byla opět schopná vidět na otázky, ptala jsem se dál. Ovšem dál už v nahrávce našeho rozhovoru nic není. I když byl diktafon zapnutý. Je tam „jen“ nic. Proč taky chtějí slova tam, kde moudře vládne ticho...

A takto vypadá ticho v časopise →

Josef Formánek

cestovatel a spisovatel. Na kontě má 8 knih. První román „Prsatý muž a zloděj příběhů“ vyšel v roce 2003 a od té doby se ho prodalo přes sto deset tisíc výtisků. V anketě BBC a ČT nazvané „Kniha mého srdce“ nominovali čeští čtenáři příběh Prsatého muže mezi svých 100 nejoblíbenějších titulů světa. V roce 2018 natočil Dan Svátek celovečerní film Úsměvy smutných mužů podle Josefovy stejnojmenné autobiografické knihy o boji s alkoholem. Nyní se chystá zfilmovat i další Josefovou knihu „Dvě slova jako klíč“. (Foto: Miroslav Nebeský)

